

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 1798/1-VIII/6 09.11.2015. године	
--	--

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој I редовној седници, одржаној дана 09.11.2015. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије о докторској дисертацији: МАНАСТИР САВИНА У 18. ВЕКУ, кандидата Марине Матић и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 13.03.2012. године.

Кандидат Марина Матић објавила је рад: Почеци популарне културе – Прилози проучавању почетка европске масовне културе у штампи, Култура-Декодирање слике, 2009, стр.11-33.

<u>Доставити:</u> 1x Универзитету у Београду 1x Комисији 1x Стручном сараднику за докторске дисертације 1x Шефу Одсека за правне послове 1x Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Војислав Јелић
---	--

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ Веће научних области друштвено-хуманистичких наука (Назив већа научних области коме се захтев упућује)
<u>04/1-2 бр.6/2798</u> (број захтева)	
<u>9.11.2015.</u> (датум)	

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Марине (Љубиша) Матић
(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ Марина (Љубиша) Матић
(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом: _____

Манастир Савина у 18. веку

Универзитет је дана 13.03.2012. својим актом под бр 06-17372/22-12 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила: _____

Манастир Савина у 18. веку

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Марине (Љубиша) Матић
(име једног од родитеља и презиме)
образована је на седници одржаној 29.09.2015. одлуком факултета под бр 1465/1-ХШ/12 у саставу:

	Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1.	др Саша Брајовић	ванредни проф.	историја уметности	Филозофски ф.
2.	др Ненад Макуљевић	редовни проф.	исто	Филозофски ф.
3.	др Зоран Ракић	ванредни проф.	исто	Филозофски ф.
4.	др Љиљана Стошић	научни саветник	исто	Балканолошки институт САНУ

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 9.11.2015.

Прилог: 1. Извештај комисије са предлогом 2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја 3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА <u>Проф. др Војислав Јелић</u>
--	---

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

„МОНАСТИР САВИНА У XVIII ВЕКУ“

МАРИНЕ МАТИЋ

Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Марина Матић (1972) завршила је студије историје уметности на Филозофском факултету у Београду 2007 (просечна оцена 9.76, дипломски 10); 2007/08. уписала је дипломске академске студије историје уметности-мастер и 2008. одбранила мастер рад (просечна оцена 10, мастер 10). Докторске студије уписала је 2008/9 (просечна оцена 10).

Објавила је радове:

“Architectural Forms of the Savina Monastery Big Church“, in: *Beyond the Adriatic Sea: A Plurality of Identities and Floating Borders in Visual Culture*, collection of papers, ed. by S. Brajović, Novi Sad: Mediteran Publishing, 2015, 173-200.

„Нектарије Љубибратић“, у: *Српски биографски речник 5, Кв-Мао*, Матица српска, Нови Сад 2011, 701.

„Почеци популарне културе – прилози проучавању почетака европске масовне културе у штампи“ у: *Култура – Декодирате слике*, Београд 2009, 11-33.

Дисертација „Манастир Савина у 18. веку“ има 230 страна текста (стр. 4/13-241). Библиографски подаци су наведени у фуснотама, као и на крају дисертације (архивска грађа, објављени извори, литература, речници), на 27 страна (стр. 242-269).

Предмет и циљ дисертације:

Предмет дисертације је једанод најзначајнијих српских манастира у 18. веку, манастир Савина. Изучава се његова визуелна култура, али и укупни живот, који су веома специфични јер настају у оквиру Венецијанске републике. Истиче се посебност Савине као јединог православног манастира у ширем окружењу подређеног комуналном устројству Млетачке републике. Полазећи од разумевања сложене, мултикултуралне и мултиконфесионалне структуре Боке Которске под млетачком владавином, ова теза гради прецизну слику о Савини у датим друштвено-културним околностима које су условиле морфолошке и феноменолошке особине њене уметности. Промишљање свих сегмената који чине Савину у 18. веку разликује овај рад од претходних студија њој

посвећених. Дисертација Марине Матић је изузетно аутономно и оригинално дело, од великог значаја за националну науку, али и студије медитеранске културе у целини.

Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању:

Основна идеја дисертације – да манастир Савина има кључно месту у животу и очувању идентитета православних у Боки Которској и ширем региону током целог 18. века, из чега проистичу форме и функције архитектонских и сликарских елемената и укупног визуелног програма – пажљиво је и утемељено одбрањена. Пошто рад има изразити истраживачки карактер, наведена хипотеза, као и све које се из ње рачвају, засноване су на историјским изворима, референтној литератури и јасном промишљању контекста.

Опис садржаја дисертације:

I поглавље, „Бока Которска током Морејског рата (1684-1699)“ предочава околности које су довеле до обнављања живота у манастиру Савини. Због сложених друштвено-политичких прилика, ратова, положаја Боке на границама великих царстава и учесталих миграционих померања, представљен је шири контекст збивања суштински важних за обнову манастира Савине крајем XVII века (млетачко освајање Херцег Новог 1687, рушење манастира Тврдош и прелазак његових монаха 1693. године у Херцег Нови) и његовог успостављања као духовног, друштвеног и културног центра православних Бокеља.

II поглавље „Црквена јурисдикција и млетачка власт током и по завршетку Морејских ратова“ посвећено је питањима црквене јурисдикције у сложеним околностима на територијама далматинског приморја и његовог залеђа у саставу Венеције. Разматрају се разлози извесне толеранције млетачких власти према присуству православног епископа (бројност православног живља, могућност да се упусти у ратовима и економији). Посебна пажња посвећена је улози епископа Саватија Љубибратића у креирању Савине као врсте православног Сиона.

III поглавље „Живот манастира Савине у амбијенту Млетачке републике“ објашњава место Савине у животу православне заједнице, али и животу појединаца. Стиче се увид у манастирску имовину и финансијска улагања као нужних предуслова креирања визуелне културе. Наводе се извори којима се доказују свестрана делатност монаха, архимандрита и

игумана. Даје се жива и целовита слика друштвено-политичке, етничке, теолошке, историјске и етичке стварности.

IV поглавље „Од малих приложника до Велике цркве“ посвећено је прегнућу подизања Велике цркве за коју су се деценијама прикупљала средства. Осим удела становника Херцег Новог и околине, истиче се значај средстава која дају Бокелји расељени у Русији, као и руске породице, о чему сведоче брижљиво завођени подаци у манастирским књигама. Посебна пажња се посвећује *Синодику* манастира, који, поред података, садржи и минијатуре у бојикоје до сада нису биле предмет интересовања науке.

V поглавље „Архитектонски облици Велике цркве манастира Савине“ посвећено је анализи разнородних градитељских утицаја (српских манастира северно од Саве и Дунава, сакралних грађевина на источној обали Јадрана), који су заједно оформили изузетну силуету Савине. На основу детаљне анализе идејног концепта, архитектонских елемената (звоника, куполе...), материјала, декоративних облика, манастир се представља као инвентивна структурална синтеза.

VI поглавље „Сакрални простор и визуална нарација“ бави се формом и функцијом сликаног програма. Поглавље обухвата преглед уметничких настојања до изградње Велике цркве; анализу царских двери, северног надверја, *Раснећа* и икона Мале савинске цркве. Потом се разматрају околности извођења ликовног програма Велике цркве. Нарочита пажња се усмерава средишту пикторалног програма – иконостасу, чији се саставни делови (сокл, двери, надверје, апостолски, старозаветни, празнични ред...), као и његова укупност, иконографски, иконолошки, симболички, литургијски и стилски тумаче и интерпретирају. Анализира се улога сликара Симеона и Алексија Лазовића и истиче њихова способност да комбинују узор и користе различите предлошке, као и спремност да одговоре сложеним захтевима литургијске праксе и настојању манастирског братства које тежи традиционалним визуелним облицима. Истиче се да сликари успевају да остваре равнотежу између традиционалне иконографије и нових барокних тенденција, чиме се савинско сликарство потврђује као изузетан изданак српске визуелне културе новог века.

VII поглавље „Богородица Савинска“ посвећено је икони која је уживала статус чудотворице. Разматра се њено порекло, време настанка, облици побожности који јој се упућују, заветни дарови који јој се приносе и украшавају је. Истиче се улога и смисао коју

је ова икона имала у структуралном и ликовном програму цркве, као и у укупном друштвеном контексту.

„Епилог“ је синтеза резултата истраживања, аналитичких поступака и интерпретативних метода, као и потврда значаја новог, свеобухватног и иновативног читања сложене културно-историјске структуре каква је манастир Савина у 18. веку.

Остварени резултати и научни допринос дисертације:

Дисертација је дала свеобухватну слику сложене структуре манастира Савина. Проучена архивска грађа отворила је пут не само исправљању крупних нетачности које су се понављале у досадашњој литератури, него истинском разумевању значења и зрачења Савине у православном свету у оквиру политичко-црквених прилика и локалних специфичности тог времена.

Истражена је потпуно непозната грађа, као и сва референтна литература. Анализиран је архитектонски и сликарски програм у одређеном историјском, друштвеном и идејном контексту. Сваки сегмент визуелне културе брижљиво је посматран и тумачен, али је наглашен пре свега кроз систем визуелне културе, целовитог ликовног организма који функционише у литургијској, социолошкој, естетској равни.

Закључак:

Након вишегодишњег истраживања архивске грађе (у Државном архиву Херцег Новог, Државном архиву Котора, Архиву Српске академије наука и уметности/заоставштина Јована Томића, Архиву манастира Савине, Архиву Венеције...) и референтне литературе, колегиница Матић је научно утемељено, пажљиво, лепим језиком и негованим стилем, обликовала основне идеје о култури и визуелној култури Савине. Донете хипотезе у потпуности су засноване на документима и научном промишљању. Оне указују на потпуно непознате сегменте овог веома значајног споменика српске нововековне културе. Ова докторска дисертација створена је у најбољем духу класичне историје уметности која се изучава на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета у Београду. Резултате ове тезе сматрамо оригиналним и самосталним научним делом, значајним за нашу науку. Сматрамо да су се стекли сви услови за њену јавну одбрану.

У Београду, 05. 10. 2015.

Потписи чланова комисије:

др Ненад Макуљевић,
редовни професор на Одељењу за историју уметности
Филозофског факултета у Београду

др Зоран Ракић,
ванредни професор на Одељењу за историју уметности
Филозофског факултета у Београду

др Љиљана Стошић,
научни саветник Балканолошког института САНУ

др Саша Брајовић,
ванредни професор на Одељењу за историју уметности
Филозофског факултета у Београду